

verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeyu/borotba-z-korupciyeyu.

2. Головні показники в Індексі сприйняття корупції (CPI) – 2023. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>.

3. Статистична інформація про результати роботи спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції та інших державних органів. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/kpi/info/1/>.

4. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2023 році. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zvit-natsionalnoi-politsii-ukrainy-pro-rezultaty-roboty-u-2023-rotsi>.

5. Експерти оцінили рівень корупції та роботу антикорупційних органів в Україні: результати дослідження. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/eksperty-otsinyly-riven-koruptsii-ta-robotu-antukoruptsiynyh-organiv-v-ukraini-rezultaty-doslidzheniya/>.

6. Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки: затверджено Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>

7. Державна антикорупційна програма на 2023–2025 роки: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>.

8. Рекомендації TI Ukraine на 2024 рік. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/>.

Бесчастний Віктор Миколайович,

керівник Секретаріату

Конституційного Суду України,

доктор юридичних наук, професор

НАЛЕЖНЕ ФОРМУВАННЯ СУДЛІВСЬКОГО КОРПУСУ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЯК АНТИКОРУПЦІЙНА ЗАСАДА ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Корупція належить до найбільш небезпечних негативних політичних, економічних і соціальних явищ, що призводять до руйнування основ правопорядку і різко послаблюють усі державні інститути, гальмують економічний розвиток, становлять загрозу для багатьох елементів конституційного та суспільного ладу, а також безпеки держави. Корупція пронизує всі сфери суспільства, поглинає цілі структури, впливає на рівень якості життя. Актуальним це явище є не лише для українського суспільства, а й і на міжнародному рівні, оскільки корупція – це проблема для багатьох країн світу. У пошуках ефективних механізмів протидії їй наша держава веде постійний діалог

з міжнародною спільнотою, є учасником міжнародних конвенцій антикорупційної спрямованості.

Важливість цього питання для України також зумовлена прагненням і великим бажанням стати членом Європейського Союзу та потребою виконати всі вимоги, поставлені перед нами, зокрема щодо боротьби з корупцією. За роки незалежності нашої держави затверджено чотири національні програми боротьби з організованою злочинністю та корупцією, три концепції протидії корупції, ухвалено спеціальні Закони України, спрямовані на запобігання та протидію корупції, інші нормативно-правові акти антикорупційної спрямованості [1]. Це певні досягнення на шляху до омріяної мети – членства в Європейському Союзі, але далеко не вичерпний їх список. Робота триває на всіх рівнях та в усіх державних інституціях задля досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпеченні злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Важливою така боротьба є і в межах судової влади. Реформи, які вже проведені в нашій державі, спрямовані на подолання корупційних проявів та ризиків у судах і на більш ефективну роботу судів насамперед на засадах верховенства права. Звичайно, не стоїть остеронь від цих процесів і Конституційний Суд України (далі – КСУ чи Суд).

Зокрема, була розроблена Антикорупційна програма Суду на 2023–2025 роки та затверджена Розпорядженням Голови Суду від 25 січня 2023 року № 4/01/2023-ОД на підставі статті 19 Закону України „Про запобігання корупції“ від 14 жовтня 2014 року № 1700–VII, задля запровадження механізмів упередження корупційних проявів та моніторингу виконання суддями і державними службовцями КСУ вимог антикорупційного законодавства [2].

Суд тісно співпрацює з Європейською комісією „За демократію через право“ (далі – Венеційська Комісія), рекомендації якої спрямовані на вдосконалення його діяльності.

Одним із показників ефективності запобігання та протидії корупції в діяльності КСУ є належне формування суддівського корпусу, що є важливою складовою реформи системи відбору суддів КСУ в контексті євроінтеграції нашої країни.

Задля вирішення цього питання внесено відповідні зміни до законодавства; для сприяння суб'єктам призначення суддів КСУ (Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України) в оцінюванні моральних якостей і рівня компетентності у сфері права кандидатів на посаду судді Суду утворено Дорадчу групу експертів.

У листопаді 2023 року Дорадча група експертів затвердила Положення про Дорадчу групу експертів, розробила та у грудні 2023 року ухвалила Методологію оцінювання моральних якостей і рівня компетентності у сфері права і розпочала роботу. Виконуючи свої повноваження, Дорадча група експертів провела більше 10 засідань і близько 40 співбесід із кандидатами на посаду судді КСУ.

Слід зазначити, що Методологія оцінювання моральних якостей і рівня компетентності у сфері права кандидатів на посаду судді Суду і досвід членів Дорадчої групи експертів стали запорукою високого рівня професійності та ефективності її роботи.

Зазначимо, що створення Дорадчої групи експертів та її діяльність із прозорого добору кандидатів на посаду судді КСУ є одним із напрямів антикорупційної політики нашої держави та складовою Антикорупційної Стратегії на 2021–2025 роки, ухваленої Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-ІХ „Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки” як одного із семи критеріїв, визначених Єврокомісією, дотримання якого є потрібним для подальшого зближення України з Європейським Союзом [4].

Комітет міністрів Ради Європи 14 грудня 2022 року затвердив План дій Ради Європи для України на 2023–2026 роки „Стійкість, відновлення та відбудова“ (CM/Del/Dec(2022)1452/2.4) (далі – План дій на 2023–2026 роки), який передбачає задоволення невідкладних і середньострокових потреб України у сферах, у яких Рада Європи має досвід [3].

Запропоновані дії були розроблені для реалізації кроків, викладених у висновку Європейської Комісії щодо статусу України на членство в Європейському Союзі, у якому рекомендовано, зокрема, ухвалення та впровадження законодавства щодо процедури добору і призначення суддів КСУ та функціонування Суду згідно з рекомендаціями Венеційської Комісії, подальше посилення боротьби з корупцією.

У Плані дій на 2023–2026 роки визначено мету – надати підтримку органам державної влади в Україні в частині реформування КСУ під час війни та в післявоєнний період відповідно до рекомендацій Венеційської Комісії та стандартів Ради Європи.

Стосовно конституційного правосуддя в зазначеному документі запропоновано заходи, серед яких сприяння застосуванню процедур, що відповідають стандартам Ради Європи, пов’язаних із добором, призначенням і дисциплінарною відповідальністю суддів КСУ.

Процедура попереднього добору кандидатів на посаду судді КСУ відповідає всім міжнародним рекомендаціям і є дуже ефективною, але вакантними залишаються чотири посади з вісімнадцяти, що становить ризик відсутності кворуму під час засідань Суду.

Окрім того, згідно з підпунктом 2 пункту 1 статті 20 Закону України „Про Конституційний Суд України“ від 13 липня 2017 року № 2136–VIII повноваження судді КСУ припиняються у разі досягнення ним сімдесяти років [5]. Це також створює ризик відсутності кворуму, оскільки в КСУ є судді, які в найближчий час досягнуть такого віку і залишать свої посади.

Отже, для забезпечення більшої ефективності діяльності Суду та подолання можливих корупційних ризиків, потрібно невідкладно розв'язати нагальну проблему доукомплектування Суду, щоб уникнути значного навантаження на чинний склад суддів та привести його у відповідність до поставлених вимог та рекомендацій міжнародних організацій.

Список використаних джерел

1. Прохоренко О. Я. Корупція по-українськи: монографія. Київ: НАДУ, 2005. 166 с.

2. Антикорупційна програма Конституційного Суду України на 2023–2025 роки. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>.

3. План дій Ради Європи для України на 2023–2026 роки „Стійкість, відновлення та відбудова“. URL: <https://rm.coe.int/action-plan-ukraine-2023-2026-ukr/1680aa8282>.

4. Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20 червня 2022 року № 2322–IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.

5. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#text>.